

language. Cognitive aspects of language affect most approaches of theoretical and applied linguistics. So communicative approach to learning a foreign language is recently completed with intercultural concept of teaching. This approach allows taking into account the position of the student considerably, paying attention to many factors (life experiences and the peculiarities of the previous phase of teaching, the total fund of knowledge, the culture specifics of the studied and native languages), which eventually allows optimizing the process of teaching a foreign language [1, P. 299-300].

Reference list 1. Filippov K.A. Text Linguistics : a course of lectures. - St. Petersburg. : Publishing house of St.Petersburg University, 2003. - 336p. 2. E. Benveniste General Linguistics / Ed. with introductive article and comments. of Yu.S. Stepanova. Moscow, 1974. - 448 p. 3. Tesnière L. Fundamentals of structural syntax / Translated from French.; Editorial Board. : G.V. Stepanov (foreword) and others, Introductive article and general editing. V.G. Gak. Moscow, 1988. - 656 p. 4. Peshkovsky A.M. Russian syntax in the scientific interpretation: Ed. 6. Moscow. 1938. - 511p. 5. Solovova E.N. Methods of teaching foreign languages: basic course : textbook for the students of pedagogical higher educational establishments and teachers. - Moscow: AST: Astrel, 2008. - 238 p. 6. Fedorov, A.V. General theory of translation (linguistic problems): ed. 4. L., 1983. - 416 p. 7. Linguistics. Great Encyclopedic Dictionary / Ch. Ed. V.N. Yartseva. - ed. 2. - Moscow: Great Russian Encyclopedia, 2000. - 688p.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Мельникова Т. В.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ ІМЕНІ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

Під час всесвітньої глобальної інтеграції у всіх сферах людського життя питання якісної підготовки фахівців в будь-якій професійній галузі стає тісно пов'язаним з надбанням відповідного рівня володіння іноземною мовою, що є одним з показників рівня професійної підготовки.

Основною метою навчання іноземних мов є засвоєння та удосконалення вмінь та навичок практичного оволодіння іноземною мовою з ціллю: одержання, використання та висловлення іншомовної наукової інформації за фахом;

застосування усного мовлення для наукового та професійного спілкування; читання і розуміння професійно орієнтованої та наукової іншомовної літератури, використання її в соціальній та професійній сферах.

Мовна підготовка фахівця такого рівня вимагає використання сучасних освітніх технологій викладання іноземних мов. Йдеться про методи професійно-орієнтованого навчання іноземної мови, проектну роботу студентів, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, роботу з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення

презентацій в програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології (створення банку діагностичних матеріалів з курсу навчального предмета «Іноземна мова» для проведення комп'ютерного тестування з метою контролю навчання студентів).

Незмінним залишається той факт, що студенти немовних вищих навчальних закладів значну частину професійної ділової інформації іноземною мовою отримують через читання та опрацювання професійно спрямованих текстів.

В цьому контексті навчання майбутніх фахівців анотуванню і реферуванню іншомовного тексту (рідною та іноземною мовами) набуває суттєвої значущості тому, що має на меті вироблення навичок і вмінь опрацювання та засвоєння (із подальшим використанням) здобутої інформації.

Навчання анотуванню та реферуванню передбачає засвоєння таких теоретичних аспектів, як відмінності у призначенні та особливості структури анотацій та рефератів, вимоги до стилістики мови, що використовується при анотуванні або реферуванні.

Студенти мають засвоїти, що основна мета анотації – бути джерелом інформації про наявність роботи з конкретної тематики, а також про доцільність поглибленого знання з нею [2, с.32].

Анотація – це коротка узагальнююча характеристика книги або її частини, статті, рукопису, що вміщує інформацію про зміст праці, відомості про автора та читачке призначення. Анотація повідомляє про те, про що говориться в джерелі, вказує на теми та проблеми, розглянуті в джерелі, на те, про що говориться на початку, в основній та заключній частинах.

Реферат – це обмежене невеликим обсягом, але досить повне викладення основного змісту первинного джерела. Цей вид діяльності навчає раціональному підходу до процесу читання, розвиває систему самоконтролю, призводить до формування навичок і вмінь власне читання, тобто витягання наукової інформації із оригінальної літератури. Під цим розуміються творчі процеси, що включають осмислення, аналіз і оцінку змісту оригінального тексту для отримання необхідних відомостей.

Досягненню цих цілей найкращим чином відповідають саме процеси анотування та реферування тексту, оскільки в їх основі лежать два методи мислення: аналіз і синтез. Очевидно, що недостатньо засвоїти інформацію оригіналу в цілому або по частинах (аналіз), необхідно навчитися виділити головний зміст, коротко його сформулювати і представити в логічній послідовності (синтез). Взагалі, лаконічне узагальнення інформації – дуже важке завдання, і цьому необхідно спеціально навчати. В учбовому процесі необхідно приділяти достатньо уваги розвитку у студентів навичок і вмінь узагальнювати, компресувати і коротко висловлювати інформацію. І учбове анотування та реферування сприяють вирішенню цього питання.

Анотація і реферат мають різні призначення. Саме різна функціональність є основою головної відмінності між анотуванням і реферуванням. Ця відмінність полягає в тому, що здійснюючи компресію першоджерел, анотація і реферат роблять це принципово різними способами. Анотування, у порівнянні з

реферуванням, характеризується значно більшою мірою компресії тексту оригіналу і значно меншим об'ємом. В анотації лише перераховуються ті питання, котрі висвітлені в першоджерелі, не розкриваючи при цьому їх змісту. В рефераті, на відміну, не лише перелічуються ці питання, а й здійснюється інформування користувача про головний зміст кожного з них. Можна зазначити, що анотація лише повідомляє про що саме говориться у першоджерелі, а реферат інформує, про що написано в кожному з його розділів. Тобто можна зробити висновок, що анотація є лише орієнтиром для відбору джерел та не може їх замінити, в той час як реферат може замінити першоджерело, так як повідомляє весь його суттєвий зміст. Крім того, у реферативному викладі інформація подається з погляду автора джерела без суб'єктивної оцінки укладача реферату. Що стосується змісту анотації, то він передається у формулюваннях укладача, що при високому ступені узагальнення набуває суб'єктивного забарвлення [4, с.130].

Отримання навичок анотаційного та реферативного перекладу відіграє важливу роль для майбутнього фахівця. При анотаційному перекладі, читач читає і осмислює весь текст, а потім стисло висловлює основні питання, висвітлені в тексті, не розкриваючи їх докладний зміст. Виконуючи ж реферативний переклад, читач виконує повний письмовий переклад суттєвої інформації, що була попередньо виділена з оригінального тексту. Знання основ реферативного перекладу та анотування дозволяє швидко орієнтуватися в літературі з спеціальності і не затрачати зайвого часу на трудомісткий процес дослівного перекладу. До того ж, у повсякденній практиці багатьох спеціалістів постійно виникає необхідність усного або письмового викладу рідною мовою короткого змісту тих чи інших іншомовних матеріалів, що містять цінну інформацію. Таким чином, головна мета зазначених процесів – навчити студентів користуватися іноземною літературою з спеціальності в професійних цілях і вмінні висловлюватись іноземною мовою з питань, пов'язаних з майбутньою професією.

Мова, що використовується при анотуванні та реферуванні, повинна характеризуватися ясністю, стислістю, простотою і доступністю викладу. Невід'ємною є вимога щодо уникнення несуттєвого матеріалу та зайвих деталей. Для передавання головних ідей тексту є бажаним вживання якомога меншої кількості слів.

Як було зазначено, стилістично кожен з аналізованих видів має ряд спільних особливостей, але існують аспекти, в яких вони відрізняються. При складанні анотацій рекомендується уникати складних речень, зокрема тих, які містять багато підрядних; бажано вживати короткі фрази. При реферуванні, натомість, потрібно ухилятися від вживання коротких речень. Для анотацій характерне використання конструкцій, притаманних мові наукових документів. Мета полягає в тому, щоб надати стисло інформацію про зміст книги чи її частини, статті або рукопису, коротко охарактеризувати документ з погляду його змісту, призначення та інших особливостей. Це форма популяризації твору. Метою реферування є узагальнити зміст, наголосити на основних моментах. Реферуванню властива чітка структура та хронологічний спосіб викладу, тому

значну роль відіграють перехідні слова та вирази. Насамкінець, слід зазначити, що в анотаціях часто зазначається читачке призначення, на чому увага практично не акцентується при складанні реферату.

Реферування та анотування є дуже корисними видами діяльності студентів, бо навчають раціональному підходу до процесу читання та розвивають аналітико-синтетичні навички обробки інформації.

На сучасному етапі методика розглядає як одні з основних методів навчання іноземних мов комунікативний та конструктивістський.

Застосування комунікативного методу спрямоване на оволодіння відповідною комунікативною компетенцією. Під час застосування цього методу саме вільна комунікація стає ціллю навчання. Запропоновані тексти своїм змістом мають підштовхувати студента до висловлення своєї думки та дискусії. Теж стосується і вправ – вони повинні мати суто комунікативний характер. Така діяльність передбачає, що в центрі уваги знаходиться студент, його комунікативна активність. Завдання викладача – лише спрямувати та підтримати хід обговорення, а не виправляти помилки, що виникають під час висловлювання думки студента. Перевага віддається здатності студента «переступити мовний бар'єр» і, не оглядаючись на можливі помилки, підтримати дискусію.

В основі конструктивістського методу знаходиться навчальна активність студентів. Під час застосування цього методу ціллю навчання стає спрямованість на дію, наближену до реального життя. Яскравим прикладом цього методу є метод проєктів, коли студентам доводиться самостійно конструювати свої знання. Звичайно, цей процес відбувається за необхідної допомоги викладача. Перевага цього методу полягає у підготовці студентів до реальних життєвих ситуацій.

Близьким за своїм змістом до конструктивістського методу є метод симуляції. Симуляція надає можливість студенту спробувати себе в певній ролі, що має безпосереднє відношення до його майбутньої професійної діяльності, та дає можливість застосувати засвоєний лексичний матеріал з певної тематики. Учасники симуляції отримують конкретні професійні завдання із використанням іноземної мови (укласти угоду, провести інтерв'ю, допитати підозрюваного та інше), залежно від їх фахової спрямованості. Для симуляції є характерним високий рівень зацікавленості студентів, яким симуляція дає можливість відчувати себе «дорослими» і на своєму робочому місці. Крім того, такий вид діяльності об'єднує студентів колективним духом командної гри. Завдяки симуляції у студентів формується навичка стратегічного планування та розвивається вміння працювати в команді. Симуляційні завдання впорядковують знання студентів, готують їх до необхідності прийняття в майбутній діяльності швидких та вмотивованих рішень.

Проведення симуляційних занять на сучасному етапі може відбуватися із використанням можливостей програмного забезпечення, коли учасники симуляції, працюючи колективно або індивідуально з комп'ютерною програмою, здійснюють свої майбутні фахові функції в рамках певного завдання.

Існують так звані альтернативні методи викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, які є досить популярними серед студентів та викладачів. Наприклад, метод повної фізичної реакції (Total Physical Response) може бути частково задіяним на мовних заняттях, звичайно, не складаючи основну частину. Цей унікальний метод, створений професором Джеймсом Ашером для навчання іноземній мові малих дітей, при вмілому та своєчасному використанні є досить ефективним при навчанні студентів.

Дуже цікавим та при регулярному використанні ефективним є сугестивний метод. Метод заснований на техніці болгарського вченого Г. Лозанова та ґрунтується на наступних принципах:

відсутність зубріння;

навчання без перевтоми;

основою навчання є мотивація та пізнавальний інтерес учнів;

проведення навчання великими блоками;

комплексність виконання завдань [3, с.8].

Метод сценарію (storyline method) виник та отримав первинний розвиток у Шотландії та Сполучених Штатах. Основна риса, що відрізняє цей метод від інших освітніх технологій, полягає в тому, що при його використанні за основу беруться існуючі знання студентів і шляхом пропонування ключових запитань студенти спонукаються до побудови власних моделей, пов'язаних із темою вивчення.

Слід зазначити, що ці та подібні види робіт (презентація, круглий стіл, тематичні розмови, ділова гра та інші) є дуже популярним засобом інтерактивної діяльності та викликають у студентів велику зацікавленість, одже вони дають студентам впевненість у власних силах, демонструють практичне застосування отриманих лексичних знань, підтримують командний дух у студентській групі.

Отже, на сучасному етапі навчання іноземних мов наявна тенденція поєднання традиційних методів із новітніми технологіями, що призводить до розвитку комунікативної компетенції, навичок професійного спілкування та самоосвіти.

Література

Вейзе А.А. Чтение, реферирование и аннотирование иностранного текста / Вейзе А.А. – М., 1985. – 348 с.

Літературознавчий словник-довідник / [уклад. Р.Т. Громяк та ін.]. – К.: ВЦ "Академія", 1997. – 752 с.

Лозанов Г. К. Сушность, история и экспериментальные перспективы суггестопедической системы приобучении иностранным языкам // Методы интенсивного обучения иностранным языкам. Вып. 3. – М., 1977. – С. 7—16.

Провоторов В. И. Аннотирование и реферирование как методические приемы в обучении работе над специальными текстами // Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного ун-та. – 2006. – №2. – С. 129–135.